

ANAYASA MAHKEMESİNE BİREYSEL BAŞVURU KRİTERLERİ

MAYIS, 2022

İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi

Yayına Hazırlayan
Av. Berfin ARSLAN

ANAYASA MAHKEMESİNE
BİREYSEL BAŞVURU
KRİTERLERİ

İstiklal Cd. Orhan Adli Apaydın Sk.
Baro Han No:2 Beyoğlu / İstanbul
Tel: 0212 393 07 00

baro@istanbulbarosu.org.tr

MAYIS, 2022

Tasarım / Uygulama / Baskı

Ege Reklam ve Basım Sanatları San. Tic. Ltd. Şti.
Esatpaşa Mah. Ziyapaşa Cad. No: 4 / 1
347047 Ataşehir-İstanbul Tel: (0216) 470 44 70
www.egebasim.com.tr

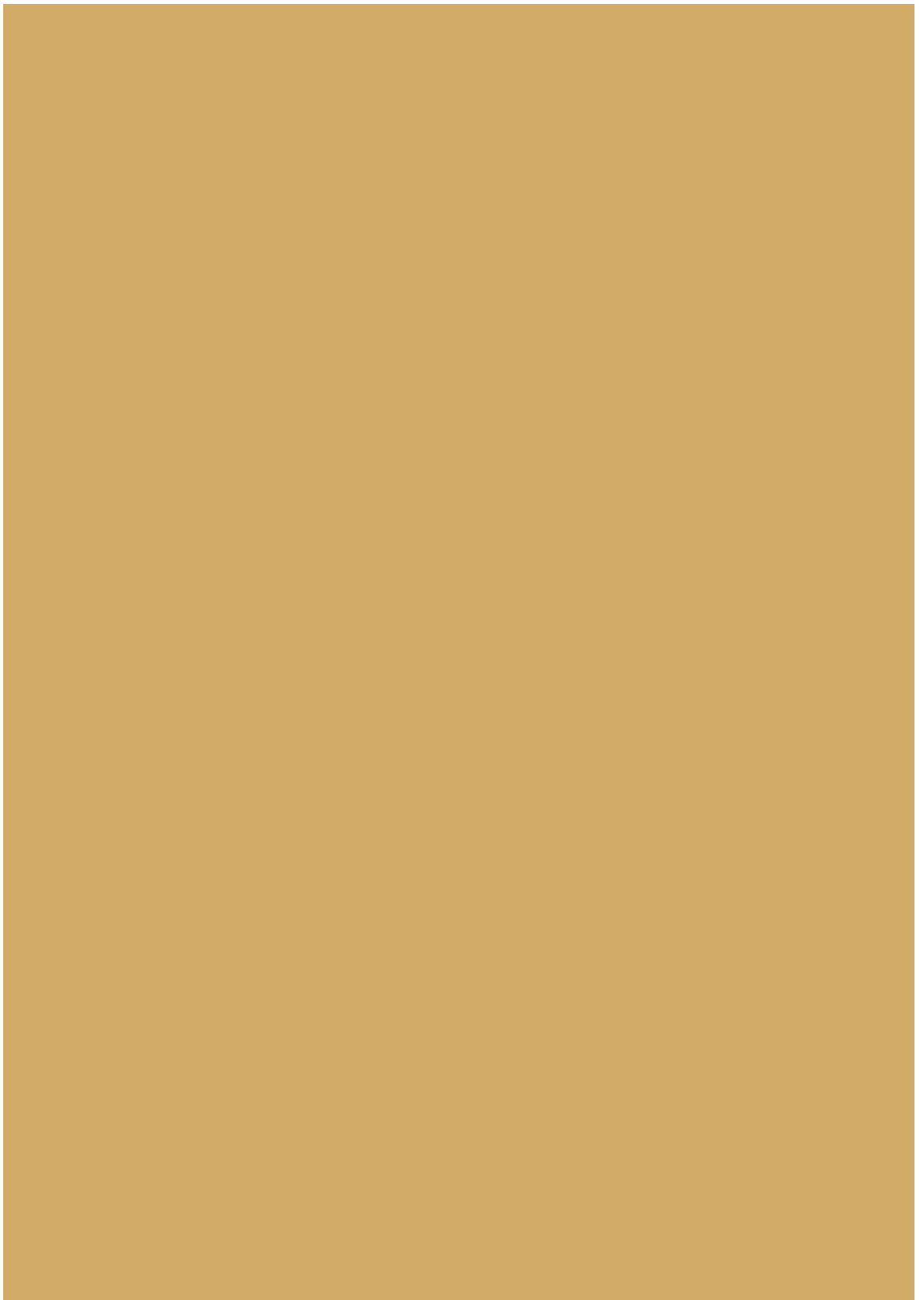
Bu broşür İstanbul Barosu Yönetim Kurulu Kararı ile üç bin adet basılmıştır.

Bu belge, İstanbul Barosu'na üye Av. Berfin ARSLAN tarafından hazırlanmış olup Anayasa Mahkemesinin onayı alınan ve Anayasa Mahkemesini bağlayıcı bir belge niteliğinde değildir. Belgenin amacı, Anayasa Mahkemesinin çalışma şekli hakkında başvuruculara ve uygulamacılara yönelik genel nitelikte temel bilgiler sağlamak ve güncel gelişmeler konusunda bilgi vermektir.

Daha ayrıntılı bilgi için AYM'ye ait web sitesini

{<https://www.anayasa.gov.tr/tr/anasayfa/>}

inceleyebilirsiniz.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
GİRİŞ	9
ANAYASA MAHKEMESİNE BİREYSEL BAŞVURU	11
I. BİREYSEL BAŞVURUDA KABUL EDİLEBİLİRLİK KRİTERLERİ	12
1. Kanunda Belirtilen Haklar Kümesine İlişkin Olarak Bireysel Başvuru Yapılmış Olmalıdır.....	12
2. İdari ve Yargısal Olağan Kanun Yolları Tüketilmiş Olmalıdır.....	12
3. Güncel ve Kişisel Hakkı Doğrudan Etkilen Kişilerin Başvuru Yapması Mümkündür.....	12
4. Başvurular Otuz Günlük Süre İçerisinde Yapılmalıdır.....	13
5. Başvuru Anayasal ve Kişisel Önem Taşımaktadır.....	13
6. Kişi, Zaman, Yer ve Konu Bakımından Yetki Şartı Sağlanmalıdır.....	14
7. Mükerrer Başvuru	14
8. Başvuru Harcı Ödenmiş Olmalıdır.....	15
9. Başvuru Formu Eksiksiz ve Tam Doldurulmalı, Başvuru Usulüne Uygun Yapılmalıdır.....	15
II. BİREYSEL BAŞVURU FORMU VE BAŞVURU USULÜ	16
1. Bireysel Başvuru Formu ve Eklenmesi Gereken Belgeler.....	16
2. Tedbir Talebi.....	20
3. Dikkat Edilmesi Gerekenler	21
III. BİREYSEL BAŞVURULARIN İNCELENMESİ.....	23
IV. BİREYSEL BAŞVURU NETİCESİNDE VERİLEN KARARLAR.....	24

**KABUL EDİLEMEZLİK KARARLARINA GÖRE BİREYSEL BAŞVURUDA DİKKAT
EDİLECEK HUSUSLAR 27**

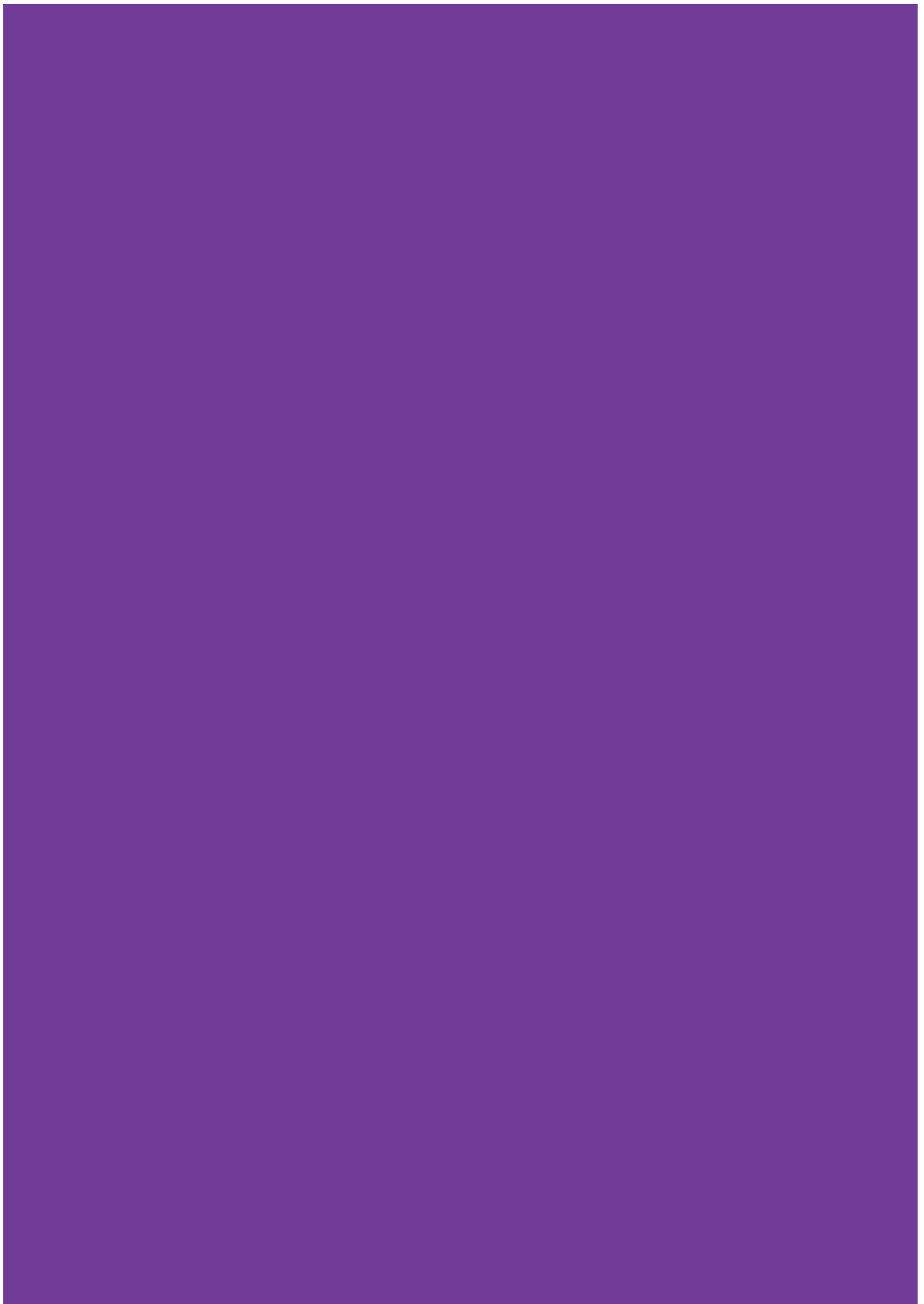
- 1.Açıkça Dayanaktan Yoksunluk (Kanun m.48/2)27
- 2.Olağan Kanun Yollarının Tüketilmesi (Kanun m.45/2).....27
- 3.Kişi Bakımından Yetki (Kanun m.46/1)31
- 4.Başvurunun Süresinde Yapılması (Kanun m.47/5)33
- 5.Başvuru Hakkının Kötüye Kullanılması (Kanun m.51).....36

ÖNSÖZ

Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, 23 Eylül 2012 tarihinden itibaren etkin bir şekilde kullanılan ikinci nitelikte bir yargı yoludur. Temyiz merciinden farklı nitelikte bir hak arama yolu olan Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkının etkili bir şekilde kullanılması için başvurunun usul ve esaslarının iyi bilinmesi oldukça önemlidir.

Ayrıntılarına çalışma içeriğinde yer vereceğimiz üzere, bugüne kadar yapılan bireysel başvurularda kabul edilemezlik kararlarının sayıca daha fazla olduğu görülmüştür. Bunun en önemli sebebi, kabul edilebilirlik kriterlerini sağlamayan başvuruların yapılmasıdır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmadan önce Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun tüketilmesi gerektiği göz önüne alındığında, başvuru usul ve esaslarına bir kez daha dikkat çekmek gerekmiştir.

Bu doğrultuda İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi tarafından hazırlanan bu çalışma ile bireysel başvuru usul ve esaslarının yanı sıra, sık karşılaşılan hatalardan yola çıkarak bireysel başvuruda dikkat edilmesi gereken hususlara yer verilmiş, bu alanda çalışma yapan meslektaşların yararlanması amaçlanmıştır.

GİRİŞ

Anayasa Mahkemesi (AYM), kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasa'ya uygunluğunu denetleyen, mahkemelerin kanunların veya kararnamelerin Anayasa'ya aykırı olduğu şeklinde ileri sürdüğü iddiaları inceleyen, aynı zamanda bireysel başvuruları inceleyerek karara bağlayan, ikincil nitelikte iç hukuk yolu mekanizmasıdır.

Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkileri 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un¹ (Kanun) 3. maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. AYM'nin teşkilat yapısı, işleyişi, bölümlerin ve komisyonlarının oluşumu, çalışma usul ve esasları, görev alanların yetkileri ve sorumlulukları ise Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nde² (İçtüzük) yer almaktadır.

7 Mayıs 2010 tarihinde, 5982 sayılı Kanun ile Anayasa'da yapılan değişiklik üzerine, AYM'ye bireysel başvuru yolu açılmış olup, 23 Eylül 2012 tarihinden itibaren, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi³ (AİHS) ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamında olan ve Anayasa ile güvence altına alınan temel ve hak özgürlüklerinden herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla yapılan bireysel başvurular incelenmeye başlanmıştır.

AYM tarafından yayımlanan son istatistiklere⁴ göre, 23 Eylül 2012 tarihinden 31 Aralık 2021 tarihine kadar toplam

1 <https://www.anayasa.gov.tr/mevzuat/kanun/>

2 <https://www.anayasa.gov.tr/mevzuat/ictuzuk/>

3 https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf

4 https://www.anayasa.gov.tr/media/7734/bb_2021_tr.pdf

361.159 bireysel başvuru yapılmış, 302.469 başvuru sonuçlandırılmış, başvuruları karşılama oranı %83,7 olarak açıklanmıştır. Bu son verilere göre 31 Aralık 2021 tarihi itibari ile AYM önünde 58.730 derdest bireysel başvuru olduğu bilinmektedir.

Karar bazında inceleme yapıldığında, sonuçlandırılan 302.469 başvurunun %86,5'ine karşılık gelen oranda kabul edilemezlik kararı verildiği görülmektedir. En az bir hakkın ihlal edildiği başvuru oranı ise %8,5 olarak belirtilmiştir.

Toplam 26.697 esastan incelenen başvurular neticesinde toplam 26.155 ihlal kararı verilmiş olup, ihlal edilen hakların ilk sırasında %76,8 oranla adil yargılanma hakkı almaktadır. Bu hakkı sırasıyla mülkiyet hakkı, özel hayatın ve aile hayatının korunması, ifade özgürlüğü, kötü muamele yasağı, etkili başvuru yapma hakkı, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı izlemektedir.

Kabul edilemezlik kararlarının yüksek oranına bakıldığında bireysel başvuru yolunun etkin kullanılması ve prosedürlerin eksiksiz yerine getirilmesinin önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

ANAYASA MAHKEMESİNE BİREYSEL BAŞVURU

Bireysel başvuru, Kanun'un 45 ila 51. maddeleri ve İçtüzük'ün 59 ila 84. maddeleri arasında ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Kabul edilebilirlik kriterleri, bireysel başvurunun ilk aşamasında incelenmektedir.

Kanun'un 48. maddesine göre;

- AYM'ye yapılan bireysel başvurunun kabul edilebilir bulunması için öncelikle Kanun'un 45 ila 47. maddelerinde yer alan şartların taşınması gerekmektedir.
- Bu maddelere aykırı olan, Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvuru sahibinin önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemez olduğuna karar verilebilmektedir.
- Esastan inceleme yapılmasını engelleyen kabul edilemez kararları kesin niteliktedir.

Mevzuatta bireysel başvuruları inceleme süresi özel olarak belirtilmemiştir. Yapılan başvuru sırasına inceleme yapılması kural olmakla birlikte, AYM başvuru konusu veya önemi gibi kriterleri göz önünde bulundurarak farklı bir inceleme sırasına bağlı olarak başvuruları inceleme konusunda takdir yetkisine sahiptir.

I. BİREYSEL BAŞVURUDA KABUL EDİLEBİLİRLİK KRİTERLERİ

1. Kanunda Belirtilen Haklar Kümesine İlişkin Olarak Bireysel Başvuru Yapılmış Olmalıdır.

Bireysel başvuru hakkı Kanun'un 45. maddesi ve devamındaki maddelerinde düzenlenmiş olup, buna göre AİHS ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokol kapsamında yer alan, Anayasa ile güvence altına alınmış olan temel ve hak özgürlüklerin ihlal edildiği iddiası ile AYM'ye bireysel başvuru yapılması mümkündür.

Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamamaktadır. AYM kararları ve Anayasa'nın yargı denetimi dışında bırakılan işlemler aleyhine de bireysel başvuru yapılması mümkün değildir.

2. İdari ve Yargısal Olağan Kanun Yolları Tüketilmiş Olmalıdır.

Bireysel başvuru yapılmadan önce idari ve yargısal olağan kanun yollarının tümünün tüketilmesi, hem Kanun'un 45. maddesinin ikinci fıkrası hem de Anayasa'nın 148. maddesi uyarınca kanuni bir zorunluluktur.

3. Güncel ve Kişisel Hakkı Doğrudan Etkilen Kişilerin Başvuru Yapması Mümkündür.

İhlalden dolayı güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenen gerçek kişiler başvuru yapma hakkına sahiptir.

Kamu tüzel kişilerine bireysel başvuru hakkı tanınmamış olup, özel hukuk tüzel kişilerinin bireysel başvuru yapma hakkı ise sadece tüzel kişiliklerine ait haklarının ihlal edilmesi gerekçesiyle sınırlı tutulmuştur.

Ayrıca, sadece Türk vatandaşlarına tanınan haklarla ilgili olarak yabancıların bireysel başvuru yapması mümkün değildir.

4. Başvurular Otuz Günlük Süre İçerisinde Yapılmalıdır.

Kanun'un 47.maddesi ve İÇTÜZÜK'ÜN 64. maddesi uyarınca, bireysel başvuruların, başvuru yolunun tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin "öğrenildiği" tarihten itibaren 30 gün içinde yapılması zorunludur.

İÇTÜZÜK'ÜN 66. maddesi uyarınca, otuz günlük başvuru süresinden sonra yapılan başvurular Komisyonlar Başraportörü tarafından reddedilmektedir. Bu ret kararına karşı 7 gün içinde itiraz mümkün olup, itiraz üzerine Komisyon tarafından verilen karar kesindir.

Haklı mazeretin bulunması ve bunun belgelenmesi halinde, mazeretin kalktığı andan itibaren 15 gün içinde belgeleriyle başvuru yapılması mümkündür. İÇTÜZÜK'ÜN 64. maddesinde mücbir sebep, ağır hastalık hali gibi haller haklı mazeret olarak belirtilmiş olup, mazeretin haklı olup olmadığı konusunda AYM her olay özelinde ayrı değerlendirme yapmaktadır.

5. Başvuru Anayasal ve Kişisel Önem Taşımaktadır.

Kanun'un 48. maddesi ile İÇTÜZÜK'ÜN 33. maddesi uyarınca, bireysel başvurunun; Anayasa'nın uygulanması ve

yorumlanması veya temel hakların kapsamının belirlenmesi açısından önem taşıması ve başvuruçunun önemli bir zarara uğraması şarttır. Bu şartlardan hiçbirinin mevcut olmadığı bireysel başvurular AYM tarafından kabul edilmemektedir.

6. Kişi, Zaman, Yer ve Konu Bakımından Yetki Şartı Sağlanmalıdır.

Yukarıda ayrıntılı olarak başvuru yapma hakkına sahip kişiler ile başvuruya konu edilebilecek haklar belirtilmiştir. Kişi ve konu bakımından yetki şartının sağlanmasının yanında, AYM'ye 23 Eylül 2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar hakkında bireysel başvuru yapılması mümkün olup, zaman bakımından yetki şartı da kabul edilebilirlik aşamasında incelenmektedir. Kesin bir tarih belirlenmesi, hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir.⁵

Ayrıca AYM'nin ancak Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde kamu gücü kullanan organlarının neden olduğu hak ihlalleri dolayı yapılan bireysel başvuruları incelemesi mümkün olup, yer bakımından yetki şartının da bireysel başvuruya esnasında sağlanması gerekmektedir.

7. Mükerrer Başvuru

Kanun'un 49. maddesi uyarınca, Kanun ile İçtüzük'te hüküm bulunmayan hallerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümler uygulanacağı yer almaktadır. Buna göre, bireysel başvurunun incelenmesi sırasında ikinci kez aynı olay ve ihlal iddiasına ilişkin yeni bir başvuru yapılması veya kabul edilemezlik kararından

5 AYM Başvuru No:2012/51, T:25.12.2012.

sonra aynı ihlal iddiası ve aynı olay nedeniyle yeniden başvuru yapılması halinde “mükerrer başvuru” nedeniyle kabul edilemezlik kararı verilmektedir.

8. Başvuru Harcı Ödenmiş Olmalıdır.

Bireysel başvurunun tamamlanması için harcın ödenmesi şarttır. 2022 itibari ile bireysel başvurular için belirlenen harç miktarı 664,10 TL'dir.

Bireysel başvurunun adli yardım talepli olarak yapılması mümkündür. Bu durumda başvuru, maddi durumunun yetersiz olduğunu fakirlik belgesi veya buna delil teşkil edecek başka belgelerle ispatlamak zorundadır.

9. Başvuru Formu Eksiksiz ve Tam Doldurulmalı, Başvuru Usulüne Uygun Yapılmalıdır.

6 Kasım 2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan İçtüzük değişikliği ile bireysel başvuru formu yenilenmiştir. AYM'nin kendi sitesi üzerinden bireysel başvuru formunun bilgisayara indirilmesi Acrobat programı ile mümkündür.⁶ Çıktı almak suretiyle el yazısı ile doldurulabilecek olan formun, bilgisayar ortamında doldurulabilmesi için Acrobat Reader 9 ve üzeri bir sürüm kullanılması gerekmektedir.

Başvuru formuna ilişkin usul ve esaslar Kanun'un 47. maddesi ile İçtüzük'ün 59, 60, 61, 64 ve 66. maddelerinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Başvuru dilinin Türkçe olması zorunlu olduğu başvuru formunda, özetle başvuru formunun ve varsa temsilcisinin kimlik ve adres bilgilerinin, ihlal edilen hakka ilişkin Anayasa hükümlerinin, ihlal gerekçeleri-

⁶ <https://www.anayasa.gov.tr/tr/bireysel-basvuru/bireysel-basvuru-elektronik-formu/>

nin, tüketilen başvuru yollarının tüm aşamalarının, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihin, varsa uğranılan zararın açıkça belirtilmesi gerekmektedir.⁷

II. BİREYSEL BAŞVURU FORMU VE BAŞVURU USULÜ

İçtüzük'ün 66. maddesi uyarınca, başvurunun süresinde yapılmaması dışında bireysel başvuru formu ve eklerinin Kanun ve İçtüzük'te belirtilen usul ve esaslara uygun olarak hazırlanmaması, verilen kesin süre içerisinde bu eksikliklerin giderilmemesi halinde Komisyonlar Başraportörü tarafından bireysel başvurunun reddine karar verilmektedir. Bu ret kararına 7 gün içinde itiraz etmek mümkündür. Bu konuda, Komisyonlar tarafından verilen kararlar kesin-dir.

Anlaşılacağı üzere, bireysel başvuru formunun usulüne uygun düzenlenip düzenlenmediği ile başvurunun süresinde yapılıp yapılmadığı AYM tarafından öncelikli olarak incelenmekte olup ayrı bir öneme sahiptir. Bu nedenle, bireysel başvuru formunun usul ve esaslarına ayrıca bu başlık altında yer verilmiştir. Bireysel başvuruda önem taşıyan otuz günlük sürenin başlangıç tarihine ilişkin bilgilendirmeler çalışmanın ilerleyen bölümlerinde yapılmıştır.

1. Bireysel Başvuru Formu ve Eklenmesi Gereken Belgeler

Bireysel başvuru formunun İçtüzük'ün 59. maddesine uygun olarak aşağıdaki bilgileri içermesi şarttır:

- a) Başvurucunun T.C. kimlik numarası, adı, soyadı, anne adı, baba adı, doğum tarihi, cinsiyeti, uyruğu, mesleği ve adresi, varsa telefon numaraları ve elektronik posta

⁷ Daha ayrıntılı bilgi için İçtüzük'ün 59. maddesini inceleyiniz.

adresi.

- b)** Başvurucunun tüzel kişi olması hâlinde; Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) numarası, unvanı, adresi ve tüzel kişiliği temsile yetkili kişinin adı, soyadı ve T.C. kimlik numarası, MERSİS numarasının bulunmaması hâlinde tüzel kişinin vergi numarası veya kayıtlı olduğu sicil ve numarası ile varsa telefon numaraları ve kayıtlı elektronik posta adresi.
- c)** Başvurunun;
- 1)** Avukat vasıtasıyla yapılması hâlinde; avukatın adı, soyadı, kayıtlı olduğu baro ve sicil numarası, yazışma adresi, varsa telefon numaraları ve elektronik posta adresi.
- 2)** Avukat olmayan kanuni temsilci vasıtasıyla yapılması hâlinde; kanuni temsilcinin T.C. kimlik numarası, adı, soyadı, anne adı, baba adı, doğum tarihi, uyruğu, yazışma adresi, varsa telefon numaraları ve elektronik posta adresi.
- ç)** Kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmeline dair olayların tarih sırasına göre özeti.
- d)** Bireysel başvuru kapsamındaki güncel ve kişisel haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve delillere ait özlü açıklamalar.
- e)** İhlal edildiği iddia edilen temel haklar ve bunlara ilişkin açıklamaların birbirleriyle ilişkilendirilerek ayrı ayrı yapılması.
- f)** Başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin aşamaların tarih sırasına göre yazılması.

- g)** Başvuru yollarının tüketildiği veya başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarih.
- ğ)** Başvuru mazeret nedeniyle süresi içinde yapılamamışsa buna dair açıklamalar.
- h)** Başvurucunun talepleri.
- ı)** Başvurucunun Mahkeme önünde devam eden bir başka başvurusu varsa numarası.
- i)** Varsa kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebi ve bunun gerekçeleri.
- j)** Kısa mesaj (SMS) veya elektronik posta yoluyla bilgilendirme yapılmasını isteyip istemediği.
- k)** Başvurucunun veya avukatının ya da kanuni temsilcisinin imzası.
- l)** Varsa İçtüzüğü'nün 73. maddesi kapsamında maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik tedbir talebi ve bunun gerekçeleri.

Bu bilgileri içeren başvuru formuna aşağıda yer alan belgeler eklenmelidir:

- a)** Kanuni temsilci veya avukat vasıtasıyla takip edilen başvurularda başvurucuyu temsile yetkili olduğuna dair mevzuata uygun belge.
- b)** Harcın ödendiğine dair belge
- c)** Başvuru bizzat yapılmış ise başvurucunun kimliğini tespitite yarar resmî belgenin onaylı örneği.
- ç)** Tüzel kişi adına kanuni temsilcinin başvurması hâlinde, başvuru tarihi itibarıyla temsile yetkili olduğunu

gösteren resmî belgenin onaylı örneği.

- d)** Nihai karar ya da işlemi öğrenme tarihini gösteren belge.
- e)** Başvuruda ileri sürülen hak ihlali iddialarını temellendirecek belgelerin onaylı örnekleri.
- f)** Tazminat talebi varsa uğranılan zarar ve buna ilişkin belgeler.
- g)** Olağan ve olağanüstü kanun yolu başvuru dilekçelerinin onaylı örnekleri.
- ğ)** Başvuru süresinde yapılamamışsa varsa mazereti ispatlayan belgeler.
- h)** Adli yardım talebi varsa başvuruçunun yargılama giderlerini karşılayabilecek durumda olmadığını gösteren mali durumuna ilişkin belgeler ile mevzuatta adli yardım talebinde bulunabilmek için öngörülen diğer belgeler.

Bireysel başvurular, belirtilen şartlara uygun olarak doğrudan AYM'ye yapılabileceği gibi mahkemeler, ön bürolar, hukuk muhabere büroları veya yurt dışı temsilcilikleri aracılığıyla yapılabilmektedir.

Ön bürolar aracılığıyla yapılan başvurularda, bireysel başvuru formuna ek olarak sırasıyla, onaylanmış vekaletname sureti, sonrasında başvuruya dayanak olan mahkeme kararı ardından başvuruya ilişkin diğer deliller kronolojik sıraya göre alınmaktadır. Yeni uygulama ile Mahkeme'ye bizzat yapılan başvurular hariç diğer başvurulara ilişkin belgeler fiziki olarak gönderilmemekte, elektronik ortamda iletilmektedir.

Başvurunun yapılmasının ardından, başvuru numarasını

içeren bir yazı başvurana iletilmektedir. 'Bireysel Başvuru Alındı Belgesi' adındaki bu yazı, başvuru tarihini içermekte olup, başvurunun kabul edildiği anlamına gelmemektedir. Ceza infaz kurumlarında yapılan başvurularda, ceza infaz kurumu idaresine verilen tarih başvuru tarihi olarak dikkate alınmaktadır.

2. Tedbir Talebi

Başvurucunun yaşamına, maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik bir ciddi tehlike bulunması halinde bireysel başvuru formunda tedbir talebinde bulunulmalı, buna dair deliller de başvuru formuna eklenmelidir. AYM, esas inceleme aşamasında bu tehlikenin varlığı halinde resen de tedbir kararı verebilmektedir.

Tedbir kararı verilmesi halinde AYM, bireysel başvurunun esası hakkındaki kararını en geç altı ay içinde vermek durumundadır. Tedbirin devamına hükmedilmediği takdirde; altı ay içinde esasa dair karar verilmemesi, başvurucunun hakkının ihlal edilmediği kararı verilmemesi, başvurunun düşmesi halinde tedbir kararı kendiliğinden kalkmaktadır.

AYM'nin bireysel başvuru tedbir taleplerinin değerlendirilmesindeki ilkeler aşağıda sıralanmıştır:

- AYM, mesai günlerinde saat 16.00'ya kadar ulaşan tedbir talepleri aynı gün; saat 16.00'dan sonra ulaşan tedbir talepleri ise ertesi gün değerlendirilecektir.
- Cuma günleri ile bayram ve yılbaşı tatilleri öncesinde saat 17.00'ye kadar ulaşan tedbir talepleri aynı gün; saat 17.00'den sonra ulaşan tedbir talepleri ise tatilin

bitiminden sonra ilk mesai günü değerlendirilecektir.

- Bireysel başvurularda tedbir talep edilmesi halinde, başvuru formunun tedbir talebine ilişkin bölümüne bu talebin ve gerekçesinin yazılması gerekmektedir. Bu bölüme tedbir talebi ve gerekçesinin yazılmaması ve resen tedbir kararı verilebilecek bir durumun da bulunmaması halinde tedbir yönünden herhangi bir değerlendirme yapılmayacaktır.⁸

Ceza infaz kurumunda veya geri gönderme merkezinde sağlık durumu dikkate alınmaksızın tutulma iddiasıyla yapılan başvurularda başvurucunun sağlık hizmetlerine erişim imkânına sahip olup olmadığı ve bu yerlerde tutulmasının yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike oluşturup oluşturmadığına göre AYM'nin; tedbiren tahliye kararı⁹, Adli Tıp Kurumu'na sevk edilmesi yönünde tedbir kararı¹⁰ ya da hastaneye sevk edilmesi yönünde tedbir kararı¹¹ vermesi mümkündür. Aynı şekilde sınır dışı işlemleri için başvurularda AYM tedbir kararı vererek, sınır dışı işleminin yürütmesini durdurabilmektedir.¹²

3. Dikkat Edilmesi Gerekenler

- ✓ İçtüzük'ün 59. maddesine uygun olarak hazırlanan başvuru formunun, eklenen belgeler hariç olmak üzere on sayfayı geçmesi halinde ayrıca başvuru

8 <https://www.anayasa.gov.tr/tr/bireysel-basvuru/tedbir-taleplerinin-degerlendirilmesindeki-ilkeler/>

9 AYM. Başvuru No:2014/648, T:18.09.2014

10 AYM. Başvuru No:2015/2418, T:08.05.2019

11 AYM. Başvuru No:2016/2728, T:28.01.2021

12 AYM. Başvuru No:2015/17762, T:06.12.2017

formuna olayların özeti yazılmalıdır.

- ✓ Başvuru formuna eklenecek belgelerin ya da onaylı örneklerin eklenmesinin zorunluluğu karşısında, İçtüzük'ün 60. maddesi uyarınca mevzuat gereği suret çıkarma yetkisi bulunan kişilerin onaylaması mümkün kılınmıştır. 1136 sayılı Avukatlık Kanunu uyarınca avukatların vekaletlerinin olduğu dosyalarda "aslı gibidir" yapma yetkisi kabul edilmiş olduğundan, bireysel başvuru formuna eklenecek mahkeme belgeleri için başvuru avukatın aslı gibidir yapması mümkündür.
- ✓ İçtüzük'ün 64. maddesinde, "mücbir sebep veya ağır hastalık gibi haller" mazeret olarak kabul edilmiştir. Bu durumda, mazeretin kalktığı andan itibaren başvuru on beş gün içerisinde bireysel başvuru formunda mazeretini açıklamalı ve belgelendirmelidir. Mazeretin haklı olup olmadığı öncelikli olarak Komisyon tarafından incelenmektedir.
- ✓ Bireysel başvurunun kanuni temsilci veya vekil ile yapılması halinde usulüne uygun düzenlenmiş vekaletnameye baro pulu yapıştırılmalı ve vekalet harcı ödenmelidir.
- ✓ Bireysel başvuru yapıldıktan sonra başvuru formunda yer alan hususlarda ve başvuru bilgilerinde bir değişiklik olması halinde, AYM'ye bu değişiklikler yazılı olarak bildirilmelidir.

III. BİREYSEL BAŞVURULARIN İNCELENMESİ

Bireysel başvurular, iki bölüm, bu bölümlere bağlı komisyonlar ve genel kurul tarafından incelenerek karara bağlanmaktadır. Bireysel başvurunun süresinde yapılmadığı veya başvuru formunun usulüne uygun düzenlenmediği ile verilen süre içerisinde form ve eklerde yer alan eksikliklerin giderilmemesi halinde verilen başvurunun reddi kararı, 7 günlük süre içerisinde itiraza tabi olup, bunun dışında bu birimler tarafından verilen kararlar kesin niteliktedir.¹³

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu uyarınca, verilen kararlarda yer alan tavzih ve maddi hataların düzeltilmesi talebinde bulunulması mümkündür.

Komisyonlar; İki üyeden oluşmakta olup, kabul edilebilirlik incelemelerini yapmaktadır. Kabul edilebilirlik kriteri taşınmaması halinde komisyon tarafından oy birliği ile kabul edilemez kararı verilmektedir. Oy birliği sağlanmadığı takdirde başvurular bölümlere sevk edilmekte olup, esas inceleme burada yapılmaktadır.

Bölümler; Bir başkanvekilinin başkanlığında altı üyeden oluşmaktadır ve başkanvekili başkanlığında dört üyenin katılımı ile toplanmaktadır. Komisyonlar tarafından kabul edilebilirlik kriterleri konusunda oy birliği sağlanamayan başvurular ile kabul edilebilir kararı verilen başvuruların esas incelemesini yapmaktadır. Bölümler tarafından verilecek kararın önceki içtihatlar ile çelişmesi ya da başvurunun niteliği gereği genel kurul tarafından karara bağlanması gerekmesi halinde bölüm dosyayı genel kurula gönder-

¹³ Bireysel Başvuru Karar Süreci: https://www.anayasa.gov.tr/media/6769/bb_grafik.pdf.

mektedir. Ayrıca komisyonlar arasındaki içtihat farklılıkları bağlı oldukları bölümler tarafından giderilmektedir.

İçtüzük'ün 75.maddesi uyarınca, bölümler; *“bir başvuru- nun yapısal bir sorundan kaynaklandığı ve bu sorunun başka başvurulara da yol açtığını tespit etmeleri ya da bu durumun yeni başvurulara yol açacağını öngörmeleri halinde”* ya resen, ya Adalet Bakanlığı'nın ya da başvurucunun talebi üzerine pilot karar verebilmektedir.

Genel Kurul; Başkan veya belirleyeceği başkanvekilinin başkanlığında başkan hariç en az on üye ile toplanmaktadır. Bölümler tarafından gönderilen bireysel başvuruları incelemektedir. Bölümler arasındaki içtihat farklılıklarını gidermekte genel kurul yetkilidir.

İçtüzük'ün 74. maddesi uyarınca, başvuruları dosya üzerinden incelemekle yetkili olan AYM'nin gerek resen gerek başvurucunun talebi gerekse Adalet Bakanlığı'nın talebi üzerine duruşma yapılmasına karar vermesi mümkündür. Bu durumda, duruşma yeri, gün ve saati ilgililere bildirerek, duruşmalara katılım sağlanmaktadır. Yapılan duruşmada, tutanak tutulmakta ve talep halinde başvurucu ile diğer ilgililere verilmektedir.

IV. BİREYSEL BAŞVURU NETİCESİNDE VERİLEN KARARLAR

Kanun'un 45 ila 47.maddesine uygun yapılan başvurular hakkında kabul edilebilirlik kararı verilmektedir. Bu karar sonrası, başvurunun esastan incelenmesine geçilmektedir.¹⁴

¹⁴ Bireysel Başvuru Yol Haritası: https://www.anayasa.gov.tr/media/6770/bb_yol_haritasi.pdf

Kabul edilebilirlik incelemesinde, bireysel başvuru formunun usulüne uygun düzenlenip düzenlenmediği ile başvurunun süresinde yapılıp yapılmadığı AYM tarafından öncelikli olarak incelenmektedir.

AYM, kabul edilebilirlik incelemesi neticesinde, yerine getirilmeyen başvuru kriterine bağlı olarak; *“açıkça dayanaktan yoksunluk, başvuru yollarının tüketilmemesi, kişi-zaman-konu-yer bakımından yetkisizlik, sürenin geçirilmesi, başvuru evrakının eksik olması ve verilen süre içerisinde eksikliğin giderilmemesi halinde idari ret, başvuru hakkının kötüye kullanılması ile başvurunun anayasal ve kişisel önemden yoksun olması”* gerekçeleriyle kabul edilemezlik kararları verebilmektedir. Açıkça dayanaktan yoksunluk ile anayasal ve kişisel önemden yoksunluk esasa yönelik kabul edilebilirlik kriterlerindedir.

Her aşamada, kabul edilebilirliğine engel durumun ortaya çıkması mümkün olup bu halde başvuru hakkında kabul edilemezlik kararı verilebilmektedir.

Bununla birlikte AYM, bireysel başvurunun incelemesinin her aşamasında aşağıdaki şartların varlığı halinde düşme kararı verebilmektedir:

- Başvurucunun davadan açıkça feragat etmesi,
- Başvurucunun davasını takipsiz bıraktığının anlaşılması.
- İhlalin ve sonuçlarının ortadan kalmış olması.
- Herhangi bir gerekçeden dolayı, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin görülmemesi.

Ancak, bu şartlar halinde dahi, Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hallerde AYM'nin bireysel başvuruyu incelemeye devam etmesi mümkündür.

Kabul edilebilir kararından sonra yapılan esas inceleme sonucunda AYM;

- Hakkın ihlal edilmediğine karar verebilmektedir.
- Hakkın ihlal edildiği kararı vermesi halinde ihlal kararı ile aynı zamanda ihlalin ve sonuçlarının tümüyle ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere de karar vermektedir.
- İhlale bir mahkeme kararı neden olmuş ise bu durumda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemesine gönderilmektedir. Bu durumda yeniden yargılama yapmakla yükümlü olan mahkeme mümkün olduğu takdirde dosya üzerinden karar verecektir.
- İhlale bir mahkeme kararı neden olmuşsa ve yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamakta ise başvuru lehine tazminat kararı verilebilmektedir. Tazminat miktarı için daha ayrıntılı bir inceleme gerekmesi halinde ihlal kararında genel mahkemede dava açılması yolu gösterilebilmektedir.¹⁵

AYM, incelemelerinde yerindelik yapamamakta, belirtilen kararlar dışında idari eylem ve işlem niteliğinde karar vermemektedir.

15 Daha ayrıntılı bilgi için Kanun'un 50.maddesi ile İçtüzük'ün 79.maddesini inceleyiniz.

KABUL EDİLEMEZLİK KARARLARINA GÖRE BİREYSEL BAŞVURUDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

1. Açıkça Dayanaktan Yoksunluk (Kanun m.48/2)

Bireysel başvuru formunda, karmaşık veya zorlama ihlal iddiaları, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki beyanlar, başvuru formunun ihlal iddialarını temellendiremediği başvurular ile temel haklara yönelik bir ihlalin olmadığı açık olan başvurular AYM tarafından açıkça dayanaktan yoksun kabul edilmektedir.

İçtüzük'ün 59.maddesine uygun olarak düzenlenmesi gereken başvuru formunda, başvuru iddialarını hem maddi hem de hukuki olarak temellendirmek zorundadır. İhlale ilişkin süreçleri sırasıyla, anlaşılır şekilde açıklamak, buna dair delilleri sunmak, hangi hakkın hangi gerekçe ile ihlal edildiğine yer vermek, talepleri açıkça belirtmek başvuru aşamasında yerine getirilmesi şartlardandır. Bu şartların sağlanmaması halinde, AYM başvuruları açıkça dayanaktan yoksun kabul etmektedir. Bu gerekçe ile başvuruların reddedilmesinin önüne geçilebilmesi için İçtüzük'ün 59. maddesindeki bu şartlar da gözetilerek doldurulmalıdır.¹⁶

2. Olağan Kanun Yollarının Tüketilmesi (Kanun m.45/2)

İdari ve yargısal olağan kanun yollarının tüketilmeden bireysel başvuru yapılması halinde *“başvuru yollarının tüketilmediği gerekçesi ile kabul edilemezlik kararı”* veren AYM, başvuru yollarının “usulüne uygun” bir şekilde tüketilmesi gerektiğini kabul etmektedir. Buna göre, bireysel başvuru-

¹⁶ AYM Başvuru No:2016/12900, T: 21.01.2021

ya konu edilen ihlal iddiaların öncelikle, süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletilmesi, buna ilişkin delillerin zamanında bu birimlere sunulması, bu süreçlerin özenle yürütülmesi gerekmektedir.¹⁷ Olağan kanun yollarının usulüne uygun tüketilmemesi, başvuru yollarının tüketilmediği anlamını taşımaktadır.¹⁸

AYM'nin, olağan başvuru yollarının tüketilme şartını yerine getirirken ayrıca, *“Tüketilmesi gereken başvuru yollarının ulaşılabılır olmaları yanında, telafi kabiliyetini haiz ve tüketildiklerinde başvuruçunun şikâyetlerini gidermede makul başarı şansı tanınmaları gerekir. Dolayısıyla mevzuatta bu yollara yer verilmesi tek başına yeterli olmayıp uygulamada da etkili olduklarının gösterilmesi ya da en azından etkili olmadıklarının kanıtlanmamış olması gerekir.”* değerlendirmesini göz önünde bulundurmak gerekmektedir.¹⁹

AYM'ye göre, *“Olağan başvuru yollarının tamamının tüketilmesi ibaresinin katı bir şekilde yorumlanması, birtakım başvurular açısından bireysel başvurunun amacıyla bağdaşmayan neticelere yol açabilecektir. Bu nedenle, olayın özel şartları içinde etkisiz ve yetersiz olan bir kanun yolunun tüketilmesi şartı aranmaksızın, her bir başvuru yolunun somut başvurular açısından etkili olup olmadığının münferiden denetlenmesi gerekmektedir.”²⁰*

Bununla birlikte, olağan başvuru yollarının tüketilme şartının birtakım istisnaları bulunmakta olup, bunlar aşağıda sıralanmıştır:

17 AYM Başvuru No:2012/403, T:26.03.2013

18 AYM Başvuru No:2013/5028, T:14.01.2014

19 AYM Başvuru No:2012/239, T:02.07.2013, AYM Başvuru No:2012/899, T:09.01.2014

20 AYM Başvuru No:2013/1582, T:07.11.2013

- Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edilmesi²¹
- Uzun Tutukluluk Hali Nedeniyle Özgürlük ve Güvenlik Hakkının İhlal Edilmesi²²
- Başvuru Yolunun Etkisiz Olması²³
- İhlalin Telifisi İmkansız Zararların Doğmasına Neden Olması²⁴

Ceza Yargılaması Bakımından;

Kural olarak, olağanüstü kanun yolları olan, 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nda (CMK) yer alan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın itiraz, kanun yararına bozma veya yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurulmasının bireysel başvuru süresi üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Bu olağanüstü kanun yolları tüketildikten sonra yapılan bireysel başvurular süre aşımı nedeniyle kabul edilemez bulunmaktadır.

Ancak, olağanüstü kanun yollarına başvurulduğu takdirde, gelinen aşama gözetilerek bireysel başvuruya konu edilen kararın kaldırılma ihtimali doğması halinde AYM, bu aşamada yapılan bireysel başvurular hakkında başvuru yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemezlik kararı vermektedir.²⁵

CMK'nın 141. maddesi, AYM'ye bireysel başvuruda ayrı bir önem taşımaktadır. Haksız tutuklama sonrasında veri-

21 AYM Başvuru No:2013/2588, T:23.01.2014 – AYM Başvuru No:2012/625, T:09.01.2014

22 AYM Başvuru No:2012/338, T:02.07.2013

23 AYM Başvuru No:2013/7521, T:04.12.2013

24 AYM Başvuru No:2014/3986, T:02.04.2014 – AYM Başvuru No:2014/4705, T:29.05.2014

25 AYM Başvuru No:2013/9044, T:05.11.2014 – AYM Başvuru No:2014/1957, T:23.07.2014

len beraat kararının kesinleşmesi halinde, AYM'ye bireysel başvuruda bulunmadan önce CMK'nın 141. maddesi uyarınca tazminat davası açılması şarttır.

Bunun yanı sıra AYM, *“tutuklamanın uzun sürmesi ve dolayısıyla tutukluluğun kanunda öngörülen azami veya makul süreyi aşması nedeniyle açılacak tazminat davalarında, asıl davanın sonuçlanması ya da bu davada verilecek kararın kesinleşmesi beklenmeden 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi hükümlerine göre tazminat talep edilmesi mümkün bulunduğundan.”* bu durumlarda CMK'nın 141. maddesine başvurmadan yapılan bireysel başvurular hakkında, başvuru yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemezlik kararı vermektedir.²⁶

Bununla birlikte, devam eden tutuklulukta ya da sulh ceza hakimliği tarafından sorgu sonrasında verilen ilk tutuklama kararına karşı itiraz yolu tüketildikten sonra direkt olarak Anayasa Mahkemesine kararın öğrenilmesinden itibaren 30 gün içinde başvurulmalıdır. Bu noktada, diğer koruma tedbirlerine itiraz bakımından da, CMK'nın 141.maddesi kapsamında olmayan hallerde, itiraz üzerine verilen kesin kararlara karşı da, bu kararın öğrenilmesinden itibaren 30 gün içinde Anayasa Mahkemesine başvurulabilir.

Ceza yargılamasında dikkat edilmesi gereken bir başka konu da hakaret nedeniyle maddi ve manevi varlığının korunması hakkının ihlal edildiği şikayetleri için tüketilmesi gereken başvuru yolunun hukuk mahkemeleri nezdinde açılacak tazminat davası olmasıdır. Hukuk davası yoluna başvurulmayıp ceza davası yolu tüketilerek bireysel başvuru yapılması halinde başvuru yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemezlik kararı verilmektedir.²⁷

26 AYM Başvuru No:2014/6500, T:29.09.2016

27 AYM Başvuru No:2013/1123, T:02.10.2013

Hukuk Yargılaması Bakımından;

İstinaf mahkemelerin göreve başlaması ile birlikte karar düzeltme yolu olağan kanun yolları arasından çıkarılmış olsa da şartları sağlayan bazı davalar için halen 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda olağan kanun yolu olarak yer alan karar düzeltme yoluna başvurulması mümkündür. Bu durumda, karar düzeltme yoluna başvurulduğu takdirde, bu yol sonuçlanmadan bireysel başvuru yapılmayacağı kabul edilmektedir.²⁸ Karar düzeltme yoluna başvurulmaması veya karar düzeltme yolunun kapalı olması halinde bireysel başvuru süresi onama kararının öğrenilmesi ile başlamaktadır.²⁹

İdari Yargılama Bakımından;

Hukuk yargılamasında olduğu gibi karar düzeltme yolunun açık olduğu kararlar bakımından yukarıdaki gibi AYM tarafından değerlendirme yapılmaktadır. Buna göre, karar düzeltme yolunun kullanılması halinde bireysel başvuru yapabilmek için bu yolun sonuçlanmasını beklemek gerekmektedir. Karar düzeltme yoluna başvurulmadığı takdirde ise nihai kararın öğrenildiği tarihten itibaren bireysel başvuru süresinin hesaplanacağı kabul edilmektedir.³⁰

3. Kişi Bakımından Yetki (Kanun m.46/1)

Bireysel başvurunun kabul edilebilir kriterlerine uygun olması için aynı zamanda kişi, zaman, yer, konu bakımından da yetki şartlarının sağlanması gerekmekte olup, bu kriter-

28 AYM Başvuru No: 2012/403, T:26.03.2013

29 AYM Başvuru No: 2013/1936, T:18.09.2013 – AYM Başvuru No:2014/1133, T:30.06.2014

30 AYM Başvuru No: 2012/26, T:26.03.2013

ler yukarıda ayrıntısıyla açıklanmıştır.

Kısıtlılık Kararı Verilenler: Bununla birlikte, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu uyarınca haklarında kısıtlılık kararı verilen kişilerin kendi adlarına, vesayeti altında bulunduğu vasi veya vesayet makamından izin almadan, bireysel başvuru yapma hakkı bulunmaktadır.

Dolaylı Mağdurlar: Kural olarak, güncel ve kişisel hakkı doğrudan etkilenen gerçek kişilerin başvuru yapma hakkı olsa da her zaman hakkı doğrudan ihlal edilen kişinin başvuru yapabilmesi mümkün olmamaktadır. Bu durumlarda, hakkın ihlali nedeniyle doğrudan mağdur olan ile başvuruda bulunan kişi arasında özel bağ bulunması halinde (yasal mirasçı vb.) dolaylı mağdur olarak bireysel başvuru yapma imkanı bulunmaktadır. Genel olarak, yaşam hakkının ihlali ile işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği başvurularda dolaylı mağdurun bireysel başvuru yapması mümkündür. Dolaylı mağdurun bireysel başvuru yapabilmesi için;

- Mağdurun yakını olması,
- Yargılama ve soruşturma süreçlerine aktif olarak katılması,
- Hukuksal menfaatini ve yakın bağlantısını ortaya koyması, gerekmektedir.³¹

Potansiyel Mağdurlar: Doğrudan ve dolaylı mağdurluk dışında AYM, potansiyel ve kendisine yaklaşan bir ihlal tehdidi altında olduğunu inandırıcı bir şekilde açıklanması halinde de kişi bakımından kabul edilebilirlik kararı

31 Bireysel Başvuru (Anayasa Şikâyeti) Usul Hukuku, https://www.anayasa.gov.tr/media/7431/usul_hukuku_internet_kitap.pdf

vermektedir.³² Bu şekilde potansiyel mağdurluğun kabul şartları açıklanmış olup, AYM'nin potansiyel mağdur olarak başvuru sahiplerinin başvurusunu kabul edilebilir bulduğu kararı önem taşımaktadır.³³

4. Başvurunun Süresinde Yapılması (Kanun m.47/5)

Süresi içerisinde başvuru yapılmaması halinde AYM, diğer kabul edilebilirlik kriterlerine bakmadan "süre aşımı" nedeniyle bireysel başvurunun kabul edilemez olduğuna dair karar vermektedir.

Otuz günlük süre hesabında, tebliğ veya tefhimin yapıldığı ilk gün yerine ertesi günden itibaren hesaplama yapılmaktadır. Resmi tatillerde süre işlemeye devam etmekle birlikte, son günün resmi tatile denk gelmesi halinde, bugünü takip eden ilk iş günü çalışma saati sonunda bireysel başvuru için öngörülen otuz günlük sürenin bittiği kabul edilmektedir.

Adli tatilde AYM'ye bireysel başvuru yapma süresi işlemeye devam etmekte olup, otuz gün içerisinde adli tatil olsa da bireysel başvurunun yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte, idari izin günlerinde de süre işlemeye devam etmektedir.

Maddi hatanın düzeltilmesi talebi, kararın yeniden incelenmesini gerektiren olağan bir kanun yolu olmadığından, süre hesabında dikkate alınmamaktadır.

Sürenin başlangıç tarihinin hesabı için dikkat edilmesi ge-

32 AYM. Başvuru No:2013/8479, T:06.02.2014

33 AYM. Başvuru No: 2014/8843, T:10.12.2015

reken hususlar aşağıda sıralanmıştır:

- ✓ Vekille takip edildiği halde nihai kararı vekilden önce başvurucu öğrenmişse başvuru süresi, başvurucunun öğrenme tarihinden itibaren hesaplanmalıdır.
- ✓ Başvurucu, ceza infaz kurumunda olduğu ve dosyadan başvurucuya nihai kararın tebliğ edildiği tarih anlaşılmadığı durumlarda, en geç müddetnamenin tebliğ edildiği tarih itibari ile bireysel başvuru süresinin başladığı kabul edilmelidir.³⁴
- ✓ Karar düzeltme yolu açık verilen kararlarda, bu yola başvurulması şart olmamakla birlikte karar düzeltme yoluna başvurulmadığı takdirde karar düzeltme için öngörülen süre otuz günlük süre hesabına dahil edilmemelidir. Karar düzeltme yoluna başvurulmuş ise otuz günlük sürenin karar düzeltme talebinin reddi kararının öğrenilmesinden itibaren başlayacağı kabul edilmelidir.
- ✓ Ceza davalarında, Yargıtay ilamlarının taraflara tebliği yapılmadığından dolayı süre hesabı farklılık arz etmektedir. AYM, bu şekilde yapılacak bireysel başvurularda otuz günlük sürenin nihai kararın en geç 3 ay içerisinde taraflarca bilinmesi gerektiğini belirterek, kararın ilk derece mahkemesine ulaştığı tarihten itibaren 3 ay içerisinde taraflarca öğrenildiğini, otuz günlük süresinin ise bu 3 aylık sürenin sona ermesinden itibaren başlayacağını kabul etmektedir. Bu nedenle, ceza dava dosyasında Yargıtay ilamının tebliğ olmaması halinde, ilamın ilk derece mahkeme-

34 AYM. Başvuru No:2013/2470, T:17.09.2013

sine döndüğü tarihten sonra üç ayın sonunda otuz günlük sürenin başladığı kabul edilerek, bu süre üç ay+30 gün içerisinde bireysel başvuru yapılmalıdır.³⁵

- ✓ AYM, UYAP evrak işlem kütüğünden kararın UYAP'tan açılarak okunduğunun tespitini yapabilmektedir. Bu nedenle, hak kaybı yaşanmaması adına nihai kararın UYAP'tan açılarak okunduğu tarih itibari ile bireysel başvuru süresinin hesabı yapılmalıdır.³⁶
- ✓ Yargılama sonunda verilen nihai karardan tebliğ yapılmadan daha erken haberdar olunması halinde AYM öğrenme tarihi itibariyle 30 günlük sürenin başladığını kabul etmektedir. Bu durumlarda öğrenme sonrasında kararın tebliğ edilmesi beklendiği hallerde AYM, süre aşımından ret kararı vermekte olup, bu durumlarda kararın tebliği beklenmeksizin öğrenmeden itibaren bireysel başvuru yapılmalıdır.³⁷
- ✓ 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesi ile Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nin 9. maddesi uyarınca, ***“Elektronik yolla tebligat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır.”*** denilmiş olsa da AYM bireysel başvurularda sürenin ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren başladığını kabul etmektedir. Bu nedenle e-tebligatın beşinci günü beklenmeksizin açılan tebligatlarda, okunduğu tarihten itibaren otuz günlük süre hesaplanmalıdır.³⁸

35 AYM Başvuru No:2013/1827, T:25.02.2016

36 AYM Başvuru No: 2017/15649, T:21.07.2020

37 AYM Başvuru No: 2014/2546, T:30.12.2014 – AYM Başvuru No:2014/3194, T:20.11.2014 – AYM Başvuru No: 2014/3038, T:10.12.2014 – AYM Başvuru No: 2013/1267, T:13.06.2013

38 AYM Başvuru No: 2019/6266, T: 15.01.2020

5. Başvuru Hakkının Kötüye Kullanılması (Kanun m.51)

Bireysel başvuru hakkının kötüye kullanıldığına açıkça tespit edilmesi halinde Kanun'un 51. maddesi ile İçtüzük'ün 83. maddesi halinde başvuru aleyhine, yargılama gideri dışında ayrıca iki bin Türk lirasından fazla olmamak üzere idari para cezasına hükmedilebilmektedir.

İdari para cezası başvuru asile verilmekte olup başvuru hayatta olmamasına karşılık bu bilgi verilmeden sona eren vekaletle dayanarak vekil tarafından başvuru yapılması bu idari para cezası vekile de verilmektedir.³⁹

Birden fazla hak ihlalinin konu edildiği bireysel başvurular da, sadece bir hak için dahi başvuru hakkının kötüye kullanıldığı sonucuna ulaşıldığı takdirde AYM, özellikle 2015 yılı sonrasında olmak üzere başvuruyu tüm ihlal iddiaları bakımından incelememekte, başvuru hakkında başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle kabul edilemezlik kararı vermektedir.⁴⁰

Bu idari para cezasına hükmedilmemesi için dikkat edilmesi gerekenler aşağıda sıralanmıştır⁴¹:

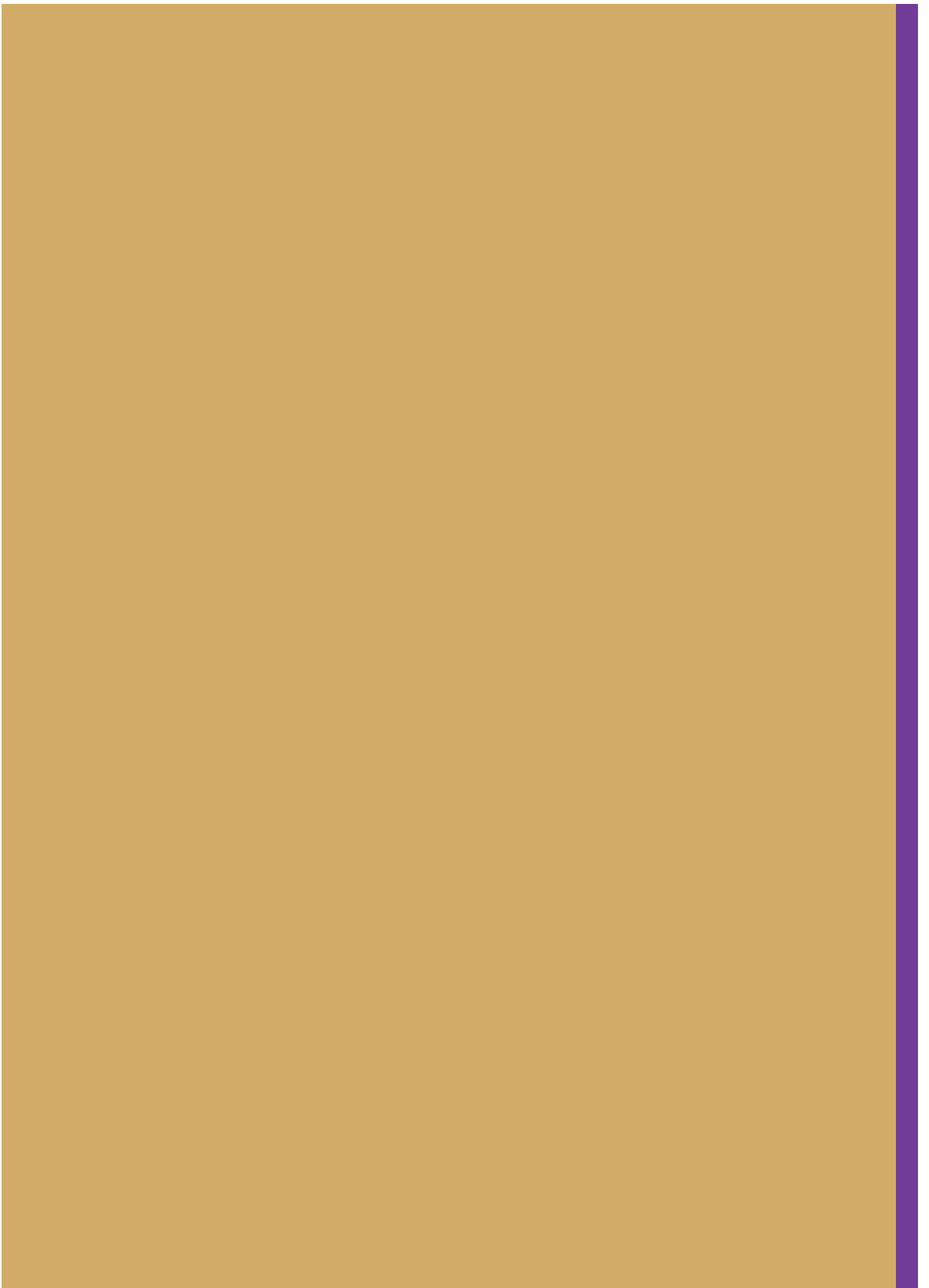
- ✓ Bireysel başvuru amacına aykırı bir başvuru yapılmamalıdır.
- ✓ Bireysel başvuru formunda yer verilen bilgiler doğru, eklenen belgeler gerçek olmalıdır. Özellikle, ihlalin öğrenme tarihi ile hukuki süreçlerin tarihleri doğru yazılmalıdır.

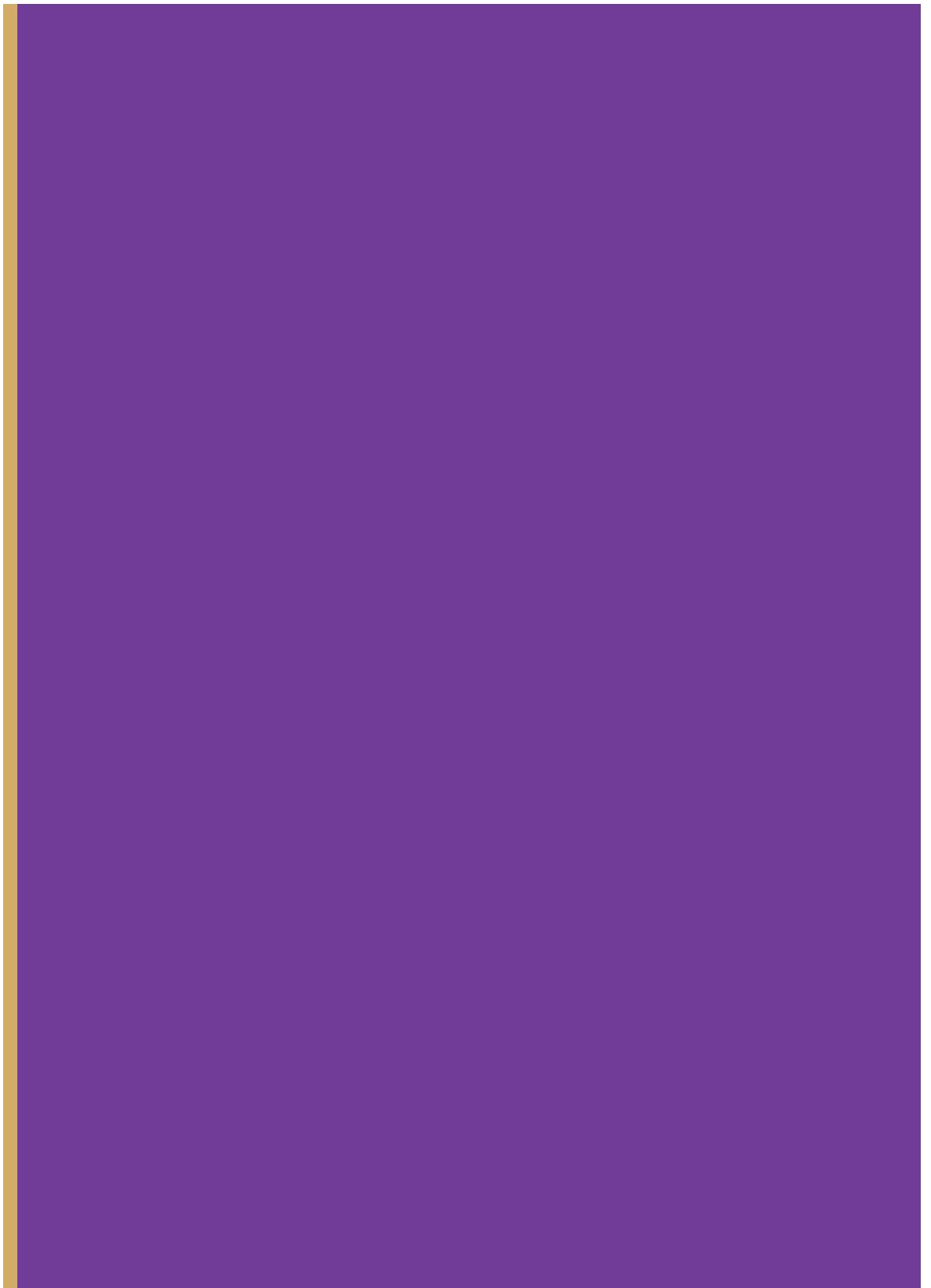
39 AYM Başvuru No: 2014/1999, T:13.07.2016 – AYM. Başvuru No:2014/3930, T:29.06.2016

40 AYM Başvuru No: 2013/1013, T:02.07.2015

41 AYM Başvuru No:2013/7087, T:18.09.2014

- ✓ AYM'nin inceleme sırasında yanılmasına neden olacak veya olayın tüm gerçekliğiyle anlaşılmasına engel olacak şekilde beyanlara yer verilmemelidir.
- ✓ İnceleme süresi devam ederken, başvuru konusunun koşullarına ve olayın esasına dair sonucu etkileyecek nitelikte olan yeni gelişmeler ve değişiklikler AYM'ye yazılı olarak bildirilmelidir.
- ✓ Bireysel başvuruya konu olayın esasına dair tüm bilgilere başvuru formunda yer verilmelidir.
- ✓ Başvuru formunda, eleştiri sınırlarını aşmayacak şekilde saygılı bir üslup kullanılmalıdır. Suçlayıcı, itham edici, hakaret, tehdit içerikli beyanlara yer verilmemelidir.
- ✓ Vekil veya kanuni temsilci aracılığıyla yapılan başvurularda, başvuru konusunun ölümü halinde AYM'ye bilgi verilmelidir.

Bandrol Uygulaması'na İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin
5. maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir.